

שמעתא עמיקתא

גליון צ"ח / פ'ר אמר / ה'תשע"ב
קהילת "חניכי הישיבות", רמות ב'

האם מותר להוציא עגלה ע"י קטן במקום שלא סומכים על העירוב

א. איסור הוצאה בשבת

פסק השו"ע ס"י שמ"ז (ס"א) שאסור מן התורה להוציא או להכניס מרשות היחיד לרה"ר (או איפכא) בשבת, וחכמים אסרו אף מרמליית לרה"ר או לרה"ר, או מהם לרמליית. וכמו כן אסור מה"ת להעביר ד"א ברה"ר, וחכמים אסרו אף להעביר ד"א בכרמלית [עיי"ש (ס"א) וע"י עוד בס"י שמ"ז וס"י שמ"ט]. אלא דאם עירבו כדן מותר להכניס ולהוציא כמבואר בשו"ע (ס"י שבב ושמ"ח).

אלא שכבר ידוע דאיכא מקומות שמטעמים שונים יש לחוש להעירוב לא מהני, וכגון כבישים דיש חשש שדינים כרה"ר. מחמת שרחבים ט"ז אמה אע"פ שאינם ממושלים ביותר משער לשער, וכדו'. [ע"י במ"ב (ס"י שמה ס"ק יט) דבעינן מפולש משער לשער, אולם האג"מ (ח"א ס"י קמ) כתי' דהוא נבדק בזה ודייק מהגר"א (שם ס"ק טו) שא"צ שיהיו השערים מכוונים. ודעת הגר"ש"א שליט"א (אורחות שבת ח"ג פכ"ח הגה נא) שלא להקל בזה. ודעת הגר"ש"א זצ"ל (ששי"כ פ"ז הגה יח) דלדעת הסוברים שא"צ דוקא ס' רבוא, אין להקל גם אם הרחובות אינם ישרים, וע"י באור לציון (ח"א ס"י ט). וע"י בניאור הלכה (שם ד"ה שאין) שהאריך דאף אם ליכא ס' רבוא הוי בכלל רה"ר, וע"י עוד בתשובות והנהגות (ח"ה ס"י קא) ובשש"כ (שם אות ג). ועוד דלפעמים יש פקפוקים בעשיית העירוב גופא, ואכמ"ל.

מעתה יש לדון בזה למעשה בכ"ה שרוצים להתארח בשבת אצל השני וצריכים לעבור בכבישים כאלו וכד' האם מותר לכתחלה אף למחמירים בזה להוציא את צורכיהם כגון העגלת התינוק וכד' ע"י קטן.

ב. חובת חינוך

והנה לכא' איכא כמה טעמים לאסור בזה, חדא דקטן העושה איסור, חייבו חכמים את אביו לגעור בו ולהפרישו (אם הגיע לחינוך) כמבואר בשו"ע (ס"י שמ"ג). [ולענין אמו ע"י במ"ב (שם ס"ק ב וס"י תרט"ו ס"ק ד) ובכה"ח (ס"י שמג אות ט), וע"י עוד בגליון פ"ז].

ג. שבידת בנו

עוד יש לחוש משום "שבידת בנו", והיינו דאם עושה המלאכה "עבור אביו" איכא חיוב להפרישו מדאו', דכה"ג כבר כתב בשער הציון (ס"י שלד לכא' דת) ע"פ הרמב"ן (פ' יתרו פ"ב פ"ב ס' ז) דאביו עובר על "לא תעשה מלאכה אתה ובנך...". [וע"י בב"י (ס"י שלד) דאף אם עושה ע"ד אחרים איכא איסורא. וכן נקט המ"ב (ס"י ששב ס"ק מד). וכת' בגר"ז (ס"י שמג) דאיסור ע"ד גדול הוי מדרבנן. וכ"כ בשבט הלוי (ח"ו ס"י לח אות ג) שדוקא על בנו מוזרה, עיי"ש]. אלא שבניאור הלכה (שם רסו ד"ה בהגה) מסתפק דאולי איסור תורה איכא דוקא אם אביו מצוהו. [ולענין איסור שבידת בנו באיסורים דרבנן, ע"י במשכנתא יעקב (א"ח ס"י קת) דאוסר בזה. אבל במשיב דבר (ס"י ז) חולק ע"ז, וכן דעת האר"ץ צבי (ס"י עז). ולפ"ז אם הקטן מטלטל ברה"ר לצורך אביו איכא משום "שבידת בנו".

ד. איסור ספיה

וכן יש חשש מטעם איסור ספיה, שהרי אם הגדול נותן איסור לקטן בידיים עובר על איסור ד"לא תאכילום" כמבואר ביבמות (ק"ד). ובשו"ע (ס"י שמג ס"א). וכבר פסק המ"ב (ס"י שמג ס"ק ד) שאיסור זה הוא מה"ת. ועיי"ש שאפ"י בתינוק שאינו בר חינוך אסור. אלא שבש"ס שם מבואר דמ"מ שרי להביא את הקטן במקום שעלול לעשות המלאכה אפ"י שגדול מכוון לכך. וכן פסק הרמ"ב (ס"י ששב ס"ז) וע"י במ"ב (שם ס"ק מד). [ובטעם האיסור מצינו מנ"ח, לע"י מהר"י"ל (ס"י קצא) והבנ"א"ש (ס"י א ס"ק מט) היינו כי באמת הקטן בר איסורים הוא אלא שהתורה חסה עליו מלהענישו, ואולם לדעת התרוה"ד (ס"י סג) הטעם הוא מפני דקפיד רחמנא שלא ירגיל בעבירות כשיגדל יבקש לימדו. וע"י בחת"ס (א"ח ס"י פג ד"ה ואומר) ובאה"עזר (ס"י פא אות ד)].

ואפ"י אינו נותן לו האיסור בידיים, אלא מצוהו לעשותו אסור, כמבואר ברש"י (יבמות ק"ד. ד"ה בעושה) [וכן מבואר בר"ן (שם) ובמשנה למלך (סוף מא"א)]. וכן פסק המ"ב (שם ס"ק ד) [והפמ"ג (מ"ז ס"ק א וא"א ס"ק ג) מספקא ליה אם מצוהו או עובר על איסור תורה. וע"י במלא הרועים (ערך קטן ב אות ט)].

ה. ספיה באיסורים דרבנן

אלא דלענין ספייית איסור דרבנן מצינו מנ"ח בראשונים, דעת הרשב"א (עירובין מ. ויבמות ק"ד). דשרי אם הוא לצורכו של הקטן. אולם לדעת הרמב"ם (מא"א פ"ז הכ"ז) אסור בכל גוונא. והכרעת השו"ע (שם) כהרמב"ם.

והנה בט"ז (ס"י שמו ס"ק ה) כתב שמותר להביא מפתח של בית הכנסת ע"י תינוק בשבת דאע"ג דביבמות (שם) מבואר דספיה אסורה, התם מייירי ברה"ר שהוא דאו' אבל בכרמלית שהוא מדרבנן שרי. וכן פסק בבאר היטב (שם ס"ק ה).

וביאר החת"ס (ח"ו ס"י יג) בדעת הט"ז דע"כ כוונתו דוקא במקום דאיכא משום חינוך למצוה כגון שהקטן בעצמו נכנס להתפלל בבהכ"ס דככה"ג נמצא עושה לצורכו וע"כ שרי [אלא שהוא ז"ל נקט להחמיר בזה]. [ועיי"ש דכת' כן ע"פ תוס' במקום מצות חינוך מותר. אולם הפמ"ג (מ"ז ס"י) עושה כט"ז דיש להתיר כמו שבות דשרי במקום מצוה, וצ"ע, וע"י בדרכי משה (ס"י שכה אות ח) ושו"ת א"ח (ס"י ג) ובלהורות נתן (ח"ו ס"י כא). ולמהר"ז (ס"י שמג אות ח) כל שבות דשרי ע"י נכרי לצורך מצוה מותר ע"י קטן אם עושה באקראי, וכן נקט בשואל ומשיב (תל' ח"א ס"י ק"ז) [אף שלא לצורך מצוה] כ"ז שלא עושה כן כל שבת].

מאידך בתשובת רע"א (ס"י טו) פסק כדעת הרשב"א הנ"ל דכל לצורך התינוק מותר וע"כ רשאי לטלטל ספרים ע"י קטן לצורך עצמו להתפלל ולשמע קריאת התורה, וממילא יצטרף הגדול עמו. והביאו להלכה בבניאור הלכה (ס"י שמג ד"ה מדי"ס) [ואע"פ ש"ל דהרע"א איירי בקטן שלא הגיע לחינוך (עיי"ש בשאלה) מ"מ בבניאור הלכה סתם בזה]. וע"י בשערי דעה (ח"ב ס"י סו) שמתיר מלאכה דרבנן ע"י קטן לצורך עונג שבת].

מעתה י"ל דלכו"ע אסור לצוות לקטן לטלטל ברה"ר משום איסור ספיה, אבל במקום טלטול דרבנן היכן שהקטן מטלטל לצורכו לדעת השו"ע אסור אבל לדעת הביאור הלכה ודעימיה שרי.

ו. איסורים הנ"ל במקום שרק מחמיר על עצמו

אולם בני"ד, במקום שאינו סומך על העירוב מטעם חומרא ולא מעיקר הדין, לעולם יש מקום להקל לטלטל ע"י קטן, דהרי היכן דאיכא טיטות לסמוך עליהם אין לחוש משום חובת חינוך [ע"י לקמן בשם הרמ"א ועוד].

וכן לענין ספיה יש לצרף דעת הסוברים דליכא איסור ספיה אלא בדם, שרצים וטומאת כהן [ע"י בב"י (ס"י שמג) פמ"ג (שם מ"ז ס"ק א ופתי"כ ח"ב ס"ק ט) ובניתי אפרים (א"ח ס"י ס"ג) בשם הנובי"ן]. וכן במקום חשש ספיה באיסור דרבנן (כגון בכרמלית) שלא לצורכו, כבר מבואר ברמ"א (ס"י רנט ס"ז) ובמ"א (ס"י רנט ס"ק א) דדבר שיש פוסקים המתירין אף לגדול, אף דלא קיי"ל כן מעיקר הדין מ"מ לקטן שרי. שו"מ שכן הוכיח בשש"כ (פ"י אות יד הגה מא). וע"י עוד במ"ב (ס"י שטו ס"ק נ וס').

ומשום שבידת בנו יש לצרף קצת בכה"ג דעת הסוברים דליכא משום לאו זה [ע"י במגיד משנה (פ"כ ה"ז) במנ"ח (מצוה לב אות ט) בית אפרים (א"ח ס"י ס"ב ד"ה האה"ת)], ועוד דלדעת הפנ"י (שבת נא: תר"ז"ה כמה בהמה) הובא במנחת חינוך (מצוה לב אות י) אין בהוצאה משום איסור דא"ו בשבידת בהמתו וא"כ י"ל דה"ה לענין שבידת בנו הנלמד מאותו פס', וכן מצינו ברמב"ן (שרש יד) דדימה שבידת בנו לשבידת בהמתו. ועיי"ן בשערי דעה (שם) שדמיון איסור מחמיר לאיסור שבידת בנו. ושו"מ שהעיר כן בתשובות והנהגות (ח"ב ס"י רה ד"ה ושמתע).]

ועוד דאם לפי דיעת הקטן העירוב כשר, אף אם יתברר דלא מהני י"ל שהוא בכלל מתעסק בהוצאה [ע"י בחוט שני (ח"א ע"י קעג) ובתשו"ה (ח"ה ס"י קא), ואף האמרי בינה (שבת ס"ז ד"ה נרי) י"ל דידודה היכן דהקטן עושה במתעסק דלא שייך אתי למסרך, וע"י בשש"כ (פ"י סוף הגה מ)]. ועיי"ן בא"א מבוטשאטש (ס"י שמג).

ואם הקטן מעביר עגלה עם תינוק הרי יש סוברים שאף אם אין התינוק יודע ללכת ברגליו ליכא איסור דא"ו. ואם התינוק הולך לכו"ע ליכא איסור תורה בהוצאה זו [דחי נושא את עצמו], ע"י במ"ב (ס"י שח ס"ק קנד).

וכמו כן ולדעת הפרי תבואה הובא ברע"א (ס"י כח) ליכא איסור בקטן שהולך כלל בכרמלית. ולענין העגלה עצמה, עיי"ן בחלקת יעקב (ח"א ס"י ט) שמתבטלת, אלא שמדרבנן אסור. ועוד דאם העגלה היתה מונחת בכניסת השבת במקום משותף או חצר משותפת מוקפת מחיצות מותר לטלטל ממנה לרשות משותפת כמותה הסמוכה לה [ע"י שו"ע רס"י שע"ב]. וע"י בתשובות והנהגות (ח"ד ס"י פח), ועיי"ן בשואל ומשיב (תל' ח"א ס"י ק"ז). וע"י עוד במחזה אליהו (ס"י מ) שאם מקום תפיסת העגלה מעל י"ט חשיב אוגדו במקום פטור וליכא איסור תורה.

שו"מ דדעת הגר"ש"א שליט"א (הל' שבת ח"ד פ"ע הגה 14) דראוי להחמיר שלא ליתן לקטן לטלטל במקום דאיכא ט"ז אמה ואין ס' ריבוא אף שיש עירוב, משום איסורא דשבידת בנו (ואפשר דהחמיר דוקא במפולש משער לשער). ובמקום דאיכא עירוב הגר"י"ז סמך לטלטל ע"י קטן אבל החזו"א (שם הגה 27) החמיר מדינא אף בכה"ג משום קילקולים שיש בעירוב, וע"י עוד באור לציון (ח"ב פכ"ג אות יב) ובשש"כ (פ"י סוף הגה כא). ומ"מ חומרת העירוב תלויה בכמה פרטים וע"כ בכל מקום ישאל שאלת חכם.

הנכנס לבהכ"ס ומצא ציבור מתפללים מתי צריך לקרא עמהם

כת' המחבר (ס"י ס"ב) קרא ק"ש ונכנס לבהכ"ס ומצא ציבור שקורים ק"ש צריך לקרות עמהם פסוק ראשון שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו, וה"ה אם הוא בבהכ"ס ואומר דברי תחנונים או פסוקים במקום שראוי להפסיק.

ובס"ג כת' – קרא ק"ש ונכנס לבהכ"ס ומצא ציבור שקורים ק"ש טוב שיקרא עמהם כל הק"ש ויקבל שכר קבוצא בתורה, הג"ה – אבל אינו חייב רק בפס' ראשון כמו שנתבאר.

ומשמע דדוקא גבי ק"ש איכא חיובא לקרא עמהם פס' ראשון, וטוב שיקרא כל הק"ש, אבל בשאר חלקי התפילה א"צ לקרא עמהם.

אולם בתניא רבתי (ס"י ז) כת' שמצא לגאון ז"ל דאדם שהתפלל כבר עם הציבור ובא לבהכ"ס אחר ומצא קורין תהלה לדוד יקרא עמהן, שכן דרך ארץ, ואמר בר אדא בר אבהו בדבר שהציבור עסוקין בו. ולכ' בשבלי הלקט (ס"י מד).

ובמג"א (ס"י ג) הביא דבריהם גבי מ"ש המחבר לקרא ק"ש גבי ראשון עם הציבור, וז"ל: וה"ה שאר דבר שהציבור אומרים כגון תהלה לדוד קורא עמהם שכן דרך ארץ.

ומדהביא דבריהם על דברי המחבר גבי פס' ראשון, משמע דס"ל דאינו מיתד ז"א בעלמא, אלא דחיובא נמי איכא משום ד"א.

ובתהלה לדוד (ס"ק ז) כת' להעיר על דברי המג"א וז"ל: צ"ע"ג דהא אף ק"ש א"צ לומר, ורק דרך עצה טובה וכמ"ש הב"ז ומבואר בס"ג שרק טוב לקרא עמהם, והחיוב הוא רק בפס' ראשון שלא יהיה נראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו, וה"ל למג"א לציון דבריו על הא דס"ג.

וכיוצא בכת' לתמוה במאמר מורכ"ל (ס"ק ח) דמברי המג"א משמע דתהלה לדוד ושאר דברים יש להם דין פס' ראשון וחובה לאומרו, אבל א"א לומר כן דודאי לא עדיף משאר ק"ש דאינו חובה אלא טוב לעשות כן כמבואר בס"ג, ומן הראוי היה להעתיק זה למאכ"א כאן בס"ב בדין פס' ראשון, והבאר היטב נמשך אחרי המג"א ולא יפה כיוון, אבל ראיתי בבאר היטב הראשון שהעתיקו בס"ג וכיוון למה שכתבתי.

אולם המעיין בשו"ע הרב יראה דכת' נמי להדיא דכבדי המג"א גבי דינא דפס' ראשון של ק"ש, דס"ב כת' – קרא ק"ש ונכנס לבהכ"ס ומצא ציבור שקורין ק"ש צריך לקרות עמהם פס' ראשון שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו, וה"ה שאר דבר שהציבור אומרים כגון תהלה לדוד צריך לקרא עמהם שכן דרך ארץ.

ואילו בס"ג הביא דברי המחבר דאם קרא ק"ש ונכנס ומצא ציבור שקורין ק"ש טוב שיקרא עמהם כל ק"ש ויקבל שכר קבוצא בתורה, אבל אינו חייב רק בפס' ראשון. ולבאר דבריהם נר', דהנה אע"פ שהגא' כת' טעם דבריו משום שכן דרך ארץ, מ"מ מוכח בדבריו דההיא דינא עול מלא בתהלה לדוד ולא בשאר פסוקי דזמרה וכיוצא, דהא לא כת' כן התניא ושבלי הלקט אלא גבי דיני

האם איכא איסור חצי שיעור במלאכת שבת

מבואר **במס' יומא** (עג:עד.) דאכילה ביוה"כ אפילו בפחות מכשיעור אסורה ד"חצי שיעור אסור מן התורה", משום "דחזי לאיצטרופי", ועוד דכתב "כל חלב וגו'". ועיי' **בבב"א** (שם) דדרשה גמורה היא, מטעם דחזי לאיצטרופי. ועיי' בזה לקמן **ובמגיד משנה** (תו"ט פ"א ה"ז). ועיי' עוד בגילון נ"ה לענין גדר "חזי לאיצטרופי".
והנה לענין חצי שיעור במלאכת שבת שנינו (שבת עז.) דאסור לברור פחות מכשיעור, וכן לאפות פחות מכשיעור. ופירש רש"י דנהי דחזיב חטאת ליכא איסורא מיהא איכא, דקיי"ל חצי שיעור אסור מן התורה. וכן נקט **הריטב"א** (שם ד"ה בורד) [ועיי' **בלח"מ** (שבת פ"א ה"א) שכת' שח"ש במלאכת שבת ילפינן מ"תשבות". ועיי' **בא"מ** (ארו"ח ח"ה ס"י כ אות ב ד"ה ועיי' בלח"מ) שדחה דבריו שח"ש ילפינן מקרא אחרני כמבואר ביומא שם. וכן הקשה **המנחת שלמה** (תנ"ט ס"ה ד"ה ע"ה).]
איסורים. וכן מבואר **בהגהות אשר"י** (שבת פ"א ס"י יא). וכן נקט **המשנה למלך** (שבת פ"א ה"א).

אולם הרשב"ם (ב"ב נה: ד"ה במסכת) כתב דהמוציא אוכלין חייב בגרוגרת דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא חשיבא הוצאת דבר מאכל חשוב בפחות מכגרוגרת, עכ"ל. משמע דלא שייך ח"ש כלל במלאכת שבת דמלאכת מחשבת בעינן. וכן **החכם צבי** (סס"ט י"ט) כתב דפחות מכזית חמץ א"צ לבער משום דשאני איסורי אכילה דאף חצי שיעור אסור משום דאית לן קרא ד"כל חלבי", ולפי"ז בכל שאר איסורי תורה כגון התולש שער א' בניזר או בשבת או מוציא פחות מכשיעור אין בו איסור תורה כלל דטעמא דחזי לאיצטרופי לחוד לא מהני, (א"י י"ל דח"ש אסור מהי"ת דוקא בעושה מעשה שמחשיבו לאותו פחות מח"ש אבל בחמץ פחות מכזית שאינו עושה מעשה אלא מניחו בביתו ואינו מבערו כיון שאינו עושה דבר שמראה בו שמחשיבו לא אמרינן ביה חזי לאיצטרופי), ע"כ. וכן נקט **הדגמ"ר** (ס"י תמב על המ"א ס"ק ז') שבדבר שאינו אסור אכילה ח"ש אינו אסור מהי"ת כמבואר **בתוס'** (שבועות סז: ד"ה מה"מ) [וכן דעת **הפנ"י** (שבת שם ד"ה מא"י) ו**השא"ג** (סס"י פ"א). ו**בניין ציון** (סס"י יח) תלה זה בפלוגתא דהראשונים. ועיי' עוד **בחלקת יואב** (ס"י ד"ה ולזאת), **בבית יצחק** (ארו"ח ס"י י אות י') ו**במנ"ח** (מצוה ח אות א ומ"י אות ב). ועיי' **בכה"ח** (ס"י שם אות ח).]

אולם המגיה למשנה למלך (שם) תמה על החכם צבי שהתעלם מדברי רש"י. וכן **הבית מאיר** (דס"י שם) דחה דברי הח"צ ע"פ דברי רש"י הנ"ל **והפרי"ח** (ס"י תסו אות א ד"ה ילעם) כתי' דאפשר דחייב לבעור חצי זית חמץ מדי דהוי אחצי שיעור. אולם י"ל דדוקא גבי בל יראה ס"ל הכי וכמ"ש **הדגמ"ר** (שם) דשאני ביי אסור מחמת איסור אכילה. וכן מצאתי **בעזר מקדש** (אענה"ז ס"י כ). וכן פסק **הפמ"ג** (פת' לשבת ד"ה וכל) וכת' דאם עשה ח"ש בבוקר ועוד ח"ש בבין ערבים מצטרפין לחטאת דלא דמי למאכלות אסורות דבעינן כדי אכילת פרס, ואם עשה ח"ש בשבת זה וח"ש בשבת אחרת פטור. [אולם **הנו"ב** (תנ"י ארו"ח ס"י ג ד"ה תזא) מסופק טובא אם בירר כחצי גרוגרת בשבת זה במזיד ושוב בירר כחצי גרוגרת בשבת הבא במזיד אם מצטרפי לסקילה אם קיבל התראה בכל פעם. ועיי' בזה **במנ"ח** (מצוה לב אות ה) ו**בחלקת יואב** (י"ד ס"י ט' ד"ה ובאמת).]

וכן נקט למעשה **הנשמת אדם** (בכלל י"ט אות א) דח"ש אסור מהי"ת אף במלאכת שבת. וכן דעת עוד פוסקים [עיי' לקמן] וביניהם **המ"ב** (ס"י ש"ח ס"ק א' וס"י שם ס"ק ג), [ועיי' **בביאור הלכה** (ס"י שם ד"ה על ב' שורות). ועיי' עוד **בשד"ח** (מע' הח"י"ת כלל ז)].
אלא דלפי"ז צ"ע טובא אמאי העברת חפץ (פעם אחת) פחות מד"א ברה"ר מותרת. ואם עושה פחות מד"א אינה אסורה אלא מדרבנן שמא יבוא להוליד ארבע אמות בבת אחת, והא תפקי"ל דאסורה משום חצי שיעור נע"י **רמב"ם** (פ"ב ה"ט) ו**ישוע** (ארו"ח ס"י שש"ט ס"ה) המוכח דדייא שרי. וכ"כ **בשד"ח** (מע' הח"י"ת כלל ה) ועל דברי הרב) **והמ"ב** (שם ס"ז ט"ז).

ולכא"י י"ל דהא דח"ש במלאכת שבת אסורה מהי"ת היינו בעשיית ח"ש מ"מלאכה גמורה", אבל לא "בחצי מלאכה", וע"כ בפחות מד' אמות לא שייך איסור ח"ש [נש"מ **בריטב"א** (שם) שכת' דאפי"ן שח"ש אסור מהי"ת, במעביר פחות מד' אמות ליכא אלא איסור דרבנן דבחה ליכא שום עקירת חפץ ממקומו, ע"כ. ולזה כוון **בדברי מרדכי** (ס"י י"ט אות ג) הובא בשד"ח כלל ד ד"ה ועל החקירה] וביאר דבכה"ג הוי כמו שמשלט חפץ בבית מזוית לזוית דלא חשיב בזה עקירה כלל, ולפי"ז אין לאסור פחות מד"א מטעם חזי לאיצטרופי משום דאף אם נמלך אח"כ ויעבירו ד"א ברה"ר אין מצטרף עקירה ראשונה].

וכן מבואר **בפמ"ג** (פת' לשבת ד"ה וכל השעורין וד"ה שוב), וכ"כ **הבית מאיר** (דס"י שם) דאינו דומה חצי מלאכה לח"ש בגמר מלאכה דא"כ איך שרי אפי' מדרבנן לטלטל פחות מד"א ברה"ר. וכן עקירה בלא הנחה לא מקרי ח"ש אלא חצי מלאכה ואף דשייך גבי חזיא לאיצטרופי מ"מ בפירוש מיעטה התורה מדכתב "בעשותה" העושה את כולה ולא העושה מקצתה.

[וכן **הדברי מרדכי** (פרידבורג ס"י נ אות יא) ו**הבאר יצחק** (ארו"ח ס"י יד ענף א' וס"י טו ענף ו ד"ה והניקד) נקטו דאין משום ח"ש בחצי מלאכה].
אולם הגאון מבוטשאטש (חסד"א ארו"ח ס"י כח ד"ה וראיתי לכת' כתי' דאין זו קושיא שהרי אחר שעשה הנחה בפחות מד"א אף אם יעשה עקירה מחדש וישלים השיעור לד"א שוב לא יצטרף עוד למה שהוציא בראשונה ולא חזי לאיצטרופי [וכ"כ **היעב"ץ** (לחם שמים ריש שבת ד"ה אמנם) ובדקדק זה כתי' **הערוה"ש** (ס"י רס"ג אות לה). אבל **בבאר יצחק** (ס"י ענף ו ד"ה הגה) דחה תירוץ זה דמ"מ חזי לאיצטרופי כיון דמתחלה תיכף היה חזי לאיצטרופי כ"יז שלא הניח]. ו**בתפארת ישראל** (שבת פ"א בועז אות ד) כתב דכל שנעשה האיסור ע"י ב' דברים כל שלא נעשה ב' דברים יחד אין כאן איסור כלל ולא שייך בזה ח"ש, עיי"ש. ו**בנוח"י** (ס"י ע"ד אות ו) כתי' שח"ש אסור היינו בדברים שאיסורן מדאי' ורבנן קבעו בהו שיעורא למלקות או לקרבן אפי"ן דאסמכוהו אקרא כגון אכילה דקרא כזית, אבל בדבר הנזכר שיעורו בתורה בפירוש כגון טלטול ד"א ליכא משום ח"ש. ובדקדק זה כתי' **בחלקת יואב** (י"ד ס"י ט' ד"ה ולזאת נפצעו דלי"ש)].

והנה משמע מדבריהם דשייך איסור ח"ש בחצי מלאכה דא"כ אמאי לא תירצו בפשיטות דלא שייך ח"ש בכה"ג. וגדולה מזו כתב **היעב"ץ** (לחם שמים ריש שבת ד"ה אמנם) דעקירה בלא הנחה אסורה מדאי' דחזי לאיצטרופי משא"כ הנחה בלא עקירה, והמפרשים שאמרו שאסור לעשות כן מדרבנן שלא בדיוק הוא. נהביאו **בית"ס** (שבת עז.) ועיי' **בקיבוץ על הרמב"ם** (שבת פ"ב ה"ט). הובא בדת תורה ס"י שש"ט טז.) ועיי' **ברש"י** (שבת ג. על רש"י). **וההת"ס** (ארו"ח ס"י ט' ד"ה ועוד הא) כתי' דהא דאמרין דהתירו לטלטל פחות מד"א משום דאי לא שרית ליה אתי לאתויי ד"א משמע משום פסידא לחוד לא התירו, התם היינו לטלטל ברה"ר פחות מד"א שזה הוא איסור חמור שהוא חצי שיעור מאיסור דאי'. ועיי' מש"כ **בשד"ח** (מע' הח"י"ת כלל ג ד"ה ובמה).]

וכענין זה מצאנו **ברמ"ע מפאנו** (ס"י לו) שנקט דאסור למחוק את השם אפי' נשאר האות כתקנו כדן ח"ש. ואף **בבית שלמה** (תנ"י י"ד ס"י קט) שדחה דבריו היינו כי לא שייך ח"ש אלא במידי דאכילה [אולם **בטי"ז** (י"ד ס"י רפ"ט ס"ק ה) משמע דלא ס"ל כהרמ"ע שהרי נ"ר שהקפידא דשם הוא משם שימחך לגמרי. ועיי' **במנ"ח** (מצוה תלז) ו**בשד"ח** (מע' הח"י"ת ענף ע"ג)].

אלא דבבית יצחק (ארו"ח ס"י י אות י) הקשה על דברי הרמ"ע דצ"ע מפחות מד' אמות דמותר לטלטל בשבת ותירץ דשם כשמטלטל פחות מד"א ומניח לא שייך עוד להצטרף משא"כ כשמחוק מקצת מהשם עדיין חזי לאיצטרופי שימחוק עוד וגם בעקירה אינו אסור מהי"ת פחות מד"א מטעם חזי לאיצטרופי דכיון דעביד עקירה אדעתא לטלטל ב"א אף אם יוציא ד"א פטור דלא היה עקירה משעה ראשונה לכך ולכן אינו אסור מדן ח"ש. [ועיי"ש **בא"מ** (ארו"ח ח"ה ס"י קלב אות ג) ועיי' לעיל בשם הריטב"א].
מעתה נמצא דלדעת **הבית מאיר** ודעימיה לא שייך ח"ש בחצי מלאכה, ואפי' היכן דחזי לאיצטרופי נמי הדין כן ד"ועשותה" כתיב. ולדעת **היעב"ץ** ודעימיה אם חזי לאיצטרופי איכא משום איסור ח"ש.
ולמעשה **במ"ב** (ס"י ש"ח ס"ק צא וס"ק נג-נד) וביאור הלכה סע"ו ד"ה עד) מוכח דלא שייך איסור חצי שיעור בחצי מלאכה אף היכן דחזי לאיצטרופי, ודו"ק [ועיי' **בחו"א** (שבת ס"י נ אות ס' וס"י לו ס"ק יא) ומיישכ לבאר דבריו **בשש"כ** (פ"א הגה טז)].

קדושה דסידרא, ואף הגא' ז"ל לא הזכיר בדבריו אלא תהלה לדוד ולא כת' דבריו על דרך כלל דאם נכנס ומצא הציבור משבחין ומתפללין קורא עמהם. וכן צ"ל בדברי המג"א, דאע"פ שכת' "וה"ה שאר דבר שהציבור אומרים" דמשמע הוא דין כללי, מ"מ מוכת' "נגון תהלה לדוד" ולא קא' בסתמא דה"ה כל דבר שבו ותפילה שהציבור אומרים, מוכח דס"ל דהיינו שאר דבר שהוא כעין תהלה לדוד וכיוצא"ב, דהיינו דבר שיש בו מעין קבלת מלכות שמים, ואתא למימר דלא דוקא בפס' ראשון של ק"ש הוי ממש קבלת עול מלכות שמים, אלא ה"ה בשאר דבר שהציבור אומרים שיש בו מעין קבלת עול מלכות שמים כגון תהלה לדוד שאומרים בו "ארומזם אלקי המלך .. שמך לעולם ועד".
וכן מוכח מדברי **המח"ש** שכת' על דברי המג"א - וה"ה עלינו לשבח. ואי ס"ל דכוונת המג"א לכל דבר תפילה שאומרים הציבור, א"כ פשיטא דה"ה עלינו לשבח דמי גרע משאר חלקי התפילה, אלא ע"כ דאתא למימר דעלינו לשבח דינו כדן תהלה לדוד כיון שיש בו נמי מעין קבלת עול מלכות שמים.
וכן משמע **במשנ"ב** (ס"ק ט) דכת' על דברי המחבר בס"ב - דה"ה שאר דבר שהציבור אומרים כגון תהלה לדוד או עליון ושבח קורא עמהן שכן ד"א. ואי נימא דהיא דינא הינו דין כללי בכל התפילה, א"כ ה"ל למימר בדרך כלל דה"ה כל שאר התפילה (היכא דליכא משום בריכה לבטלה). והשתא יתבאר וספיר דברי המג"א וש"ע הרב, דס"ל דתהלה לדוד וכיוצא"ב שפיר עדיף טפי משאר ק"ש, כיון דאית בהו מעין קבלת עול מלכות שמים, וע"כ יש לאומרו עם הציבור מדין ד"א, משא"כ שאר ק"ש דאינה קבלת עול מלכות שמים אלא דרך ציווי, ע"כ אין חיוב לאומרה עם הציבור אלא טעם שיקרא עמהם ויקבל שכר כקורא בתורה.
[כתב ע"י הרב ש.פ. שליט"א]

פניני מוסר
ימי ספירת העומר
ענין הספירה הוא להגיע לתחלת שבת וחגיגת התורה - "וצריך שיהיה תמימות שיוכל להגיע אחר" ליום השבועות דתקריבו מנחה חדשה שבו היא התחדשות, דאין כל חדש תחת השמש וכל דבר כשמתיישן אין חשוב עוד שכבר הורגל בו, אבל דברי תורה **צריכים להיות כל יום כחדשים וחגיגים כל שעה כשעה ראשונה, דרך תחת השמש אין חדש אבל למעלה מהשמש שהוא התורה יש, דבכל רגע יוכל להשיג התחדשות מה שלא נודע ותגלה עדיין בעולם כלל, וזהו ע"י ספירה הקודמת כאשר שמחשת לבעלה דל"כ אד"ל (נדה לא): כדי שתהיה חביבה עליו... זהו ההתגלות מתוך תורה דשבועות שמחשת חג שבועות בקרא על שם ספירת השבועות הקודמות שע"י ההעלם הקודם... וע"כ סופר הימים כדרך אדם המתגעגע על איהו דבר שנקבע לו זמן דסופר הימים שיש עד אותו זמן מרוב תשוקתו וגעגועיו להגיע לאותו דבר, וע"י אותו ההשקפות אחר כן כשנתמלא תשוקתו הוא מוצא בו טעם חדש הבא מרוב החגיגות." (ר' צדוק הכהן, מחשבות חרוץ י' עמ' מא)
נערך ע"י מחבר קונטרס "עבודת ספירת העומר וחג השבועות" מסדרת עבודת המועדים**

שמענתא עמיקתא - הערות ותורות בטל' 02 571-3932

מרת רחל ע"ה בת ר' אברהם יששכר יבלחט"א
לבל"ע ט"ז אייר תשע"א
העלון נתרם לע"נ